

SUNAIMER

Sunaimer SA-1 / SA-2 / SH-1 automatiskt solpanelsfäste

© Sunaimer AB

Monteringsanvisning och manual

2020-03-15 Programversion 24

www.sunaimer.se

Innehållsförteckning

3	Packa upp din Sunaimer. SA-1
4	Innan montering av Sunaimer
6	Montering av solpanel på Sunaimer
8	Sätt upp och ställ in ditt solstativ första gången
10	Inställning första gången
14	Montera solpanelen
14	Solkikaren
15	När Sunaimer är monterad och fungerar
16	Dioder
16	Hur fungerar Sunaimer?
18	Ställ in egna ändlägen.
19	Sammanfattning
20	Teknisk information
21	Vanliga frågor
24	Felsökning
25	EXTRA-utrustning
27	Solhöjdsmotorn
30	Förstärkning av panel
32	Latitudkarta

SA-1 Sunaimer
SA-2 Sunaimer med Solhöjdsmotor kontakt
SH-1 Solhöjdsmotor

Packa upp din Sunaimer.

För att det skall vara lättare att skicka Sunaimer till dig levereras den inte fullt monterad.

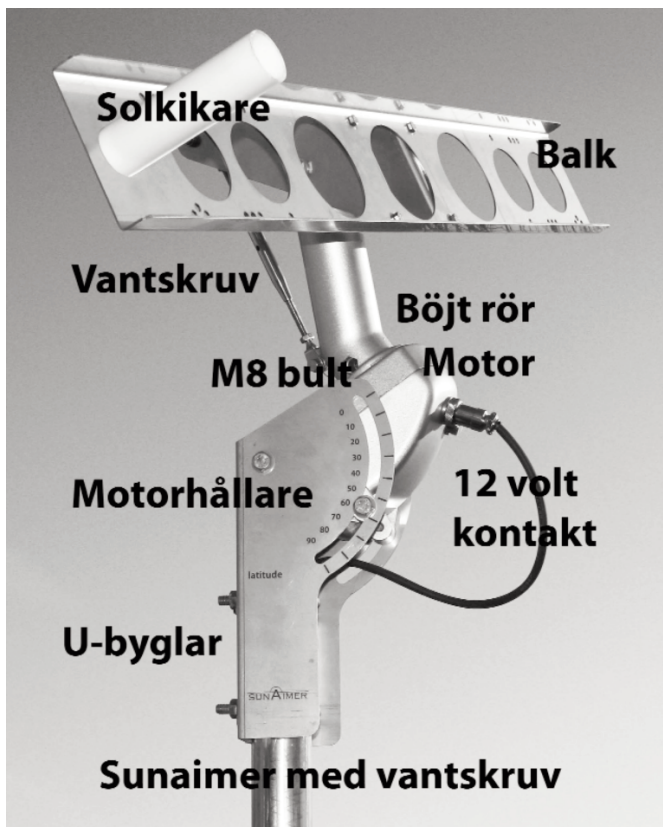
Förpackningen skall innehålla följande:

- 1 motorenhet monterad i en motorhållare med latitudinställning
  - 1 böjt motoraxelrör med gavlar och monterad vantskruv
  - 1 balk med stora lättningshål
  - 1 solkikarrör
  - 4 SR M5 bult 20 mm
  - 4 SR M5 låsmuttrar för 20 mm bultarna
  - 4 SR M5 bult 30 mm
  - 8 SR M5 låsmuttrar för 30 mm bultarna
  - 2 galvade U-klammor Ø 45 mm
  - 1 kabel, 4 meter, för utomhusbruk med kontakt
  - 1 säkringshållare med säkring och skarvhylsa
  - 1 användarmanual
- EXTRA
- 4 gängade stänger M6 100 mm
  - 4 bockade brickor med 2 hål
  - 16 låsmutter M6

Bra att ha till hands innan du börjar montera och ställa in din Sunaimer.

- ▮ Hylsnyckel eller fast nyckel, 8 mm
- ▮ Hylsnyckel eller fast nyckel, 12 mm, för latitudinställningen
- ▮ Hylsnyckel eller fast nyckel, 13 mm
- ▮ Skiftnyckel för mothåll
- ▮ Metallborr, 5,5 mm, för att göra fästhål i ramen till din solpanel
- ▮ Kompass
- ▮ Metallborr 6,5 mm för förstärkningsstänger
- ▮ Insex-nyckel, 6 mm, för solpanelens montering på motorenheten

Innan montering av Sunaimer.

Bild 1

*På Internet finns en film som visar hur man monterar Sunaimer.
Lämpligt att se på den: <http://vimeo.com/23587225>*

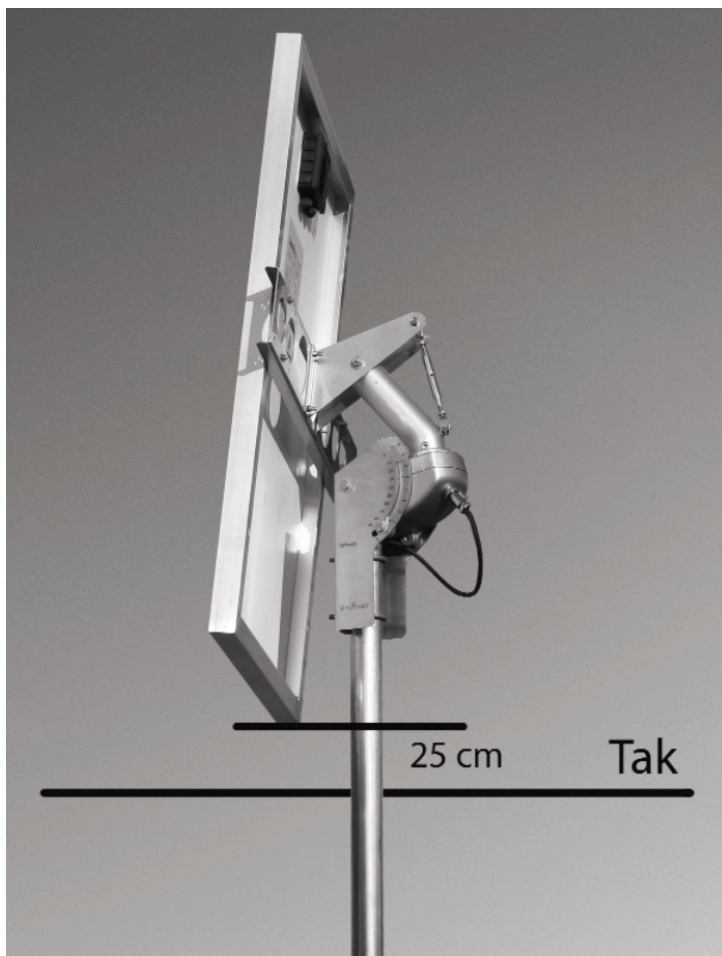
Val av rör för montering av Sunaimer.

Sunaimers motorhållare skall monteras på ett vertikalt maströr. Detta rör kan vara av aluminium, galvaniserat stål eller rostfritt stål.

För båtar är det lämpligt med rostfritt syrafast material. Vi föreslår $\varnothing 42,5$ med 2 mm godstjocklek.

För hus kan man använda standard galvat stålrör som säljs i antennaffärer och ex.vis Biltema. Medföljande U-klammor hanterar rör med diameter upp till 45 mm, men de ovala fästhålén i motorhållaren hanterar också byglar för rör upp till Ø 50 mm. Sunaimer har 90 mm klammers också som passar.

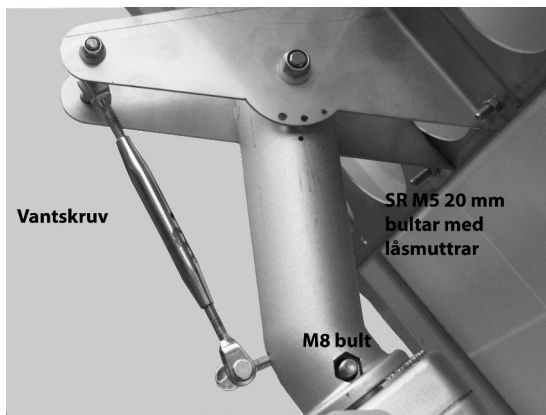
Tänk på att det måste finnas minst 25 cm fri höjd mellan tak och solpanelens nedre punkt. Detta för att Sunaimer ska få full rörelsefrihet. Observera att solpanelen vrider sig så att den morgon och kväll kommer att stå vertikalt. Detta kräver utrymme. ***Bild 2. Här står panelen nästan i norr.***

Bild 2

Montering av på Sunaimer på stolpe samt solpanel på Sunaimer..

1. Börja med att skruva fast U-balken på de båda aluminiumgavlarna som sitter på det böjda röret. (Balkens öppning skall vara vänd bort från gavlarna). Vänta med att montera solpanelen. Använd de fyra 20 mm M5 skruvarna med låsmuttrar som följer med. **Bild 3**. Kom ihåg att från början välja om du vill ha solkikaren till höger eller till vänster om solpanelen. Detta har ingen funktionspåverkan.

Bild 3

2. Kläm fast solkikaren (det vita plaströret) på det vita plastlocket. Eventuellt behövs en liten bit tejp mellan lock och rör för att röret skall sitta bättre. Den öppna delen av röret skall vara vänd bort från motorenheten. (Dvs. mot solen).**Bild 9**.
3. Montera slutligen vantskruvens lösa del i det böjda rörets öglebult med M5 20 mm bulten. Skruva inte åt för hårt. Vantskruven skall kunna röra sig relativt öglebulten. **Bild 3**.

4. Hitta lämpliga hål för att fästa din solpanel på balken. Placera solpanelen symmetriskt i höjd och sida om du har en 80 watt panel.

Större paneler bör placeras osymmetriskt om de har en solhöjdsmotor.
Se **Bild 18**

Sunaimers U-balk är försedd med hål för de flesta i marknaden förekommande solpaneler. Har du en solpanel större än 80 Watt och med en bredd större än 67 cm kan du beställa en extra bred U-balk från Sunaimer AB. Du bör också beställa två gängade stänger plus två avlånga brickor för att stabilisera de större panelerna. **Bild 17.**

5. Borra motsvarande hål på baksidan i din solpanels ram.(Ej genom solpanelen!) Använd ett 5.5 mm metallborr. Skydda solpanelen genom att placera en bräda mellan panel och AL-ram när du borrar! Efter det du borrar ett hål kan du vinkla borret cirka 30 grader medan det snurrar. På så sätt är det lättare att peta in den 30 mm långa bulten.

Bild 4. Se också montagefilmen på internet.

<http://vimeo.com/23587225>

Bild 4

6. Skruva först fast bulten med låsmuttern på solpanelen så att bulten sticker ut från panelens baksida. **Bild 3.** Vänta med att montera solpanelen.

Sätt upp och ställ in ditt solstativ första gången.

(OBS: Ha inte solpanelen monterad på stativet ännu. Det är bättre att köra igång systemet första gången utan att ha monterat solpanelen).

Montering:

Börja med att montera och göra den första grundinställningen på din Sunaimer. Du skall vänta med att hänga på själva solpanelen.

1. Sunaimers motorhållare skall monteras överst på maströret. Använd lod eller vattenpass för att få röret lodrätt. Försök att vara noggrann, inom en grad.
2. Stången skall vara så hög så att Sunaimer med solpanel går fri i alla riktningar. Cirka 25 cm mellan taket och solpanelens nedersta punkt kvällstid. **Bild 2.**
3. Montera motorhållaren i toppen på röret med de två medlevererade U-byglarna. **Bild 6.** Röret skall sluta cirka 2 cm över den översta U-bygeln.
4. Vrid därefter in Sunaimer så att sidan med latitudskalan ligger i syd-nord riktning, dvs. sidan med latitudskalan är västsidan och sidan där U-byglarnas fyra ändar är, pekar åt norr. Se också den tecknade pilen på motorns ovansida, denna pil ska peka mot norr. Försök ställa in enheten inom 1 grad när. Använd kompass och ta hänsyn till missvisning. C:A 2 grader nord i Sverige. **Bild 6.**
5. Koppla in Sunaimers matningskabel direkt till förbrukningsbatteriet. Använd medföljande säkring. Koppla polariteten rätt! Säkringen ska vara monterad på plussidan. Blå kabel är plus. Gör du fel fungerar inte Sunaimer, men den går heller inte sönder. Sunaimer drar mycket lite ström och skall alltid vara inkopplad annars stannar motorns inbyggda klocka. Gör du Sunaimer strömlös så kommer den att starta om och ställa sig i söderläge igen. Du får ställa in den mot solen igen.

6. Låt matningskabeln till Sunaimer gå genom det vertikala maeströret, men försök att arrangera så att du inte behöver borra hål i röret. Bäst är att ta ut kabeln i botten på röret.
7. Ta loss M8 bult och mutter från det böjda röret. Solpanelen skall inte vara monterad på U-balken ännu.. **Bild 3**
8. Montera fast det böjda röret med U-balken genom att trä det böjda röret på motoraxeln. U-balken skall peka mot söder. Skruva åt ordentligt. Använd en 6 mm insexnyckel.

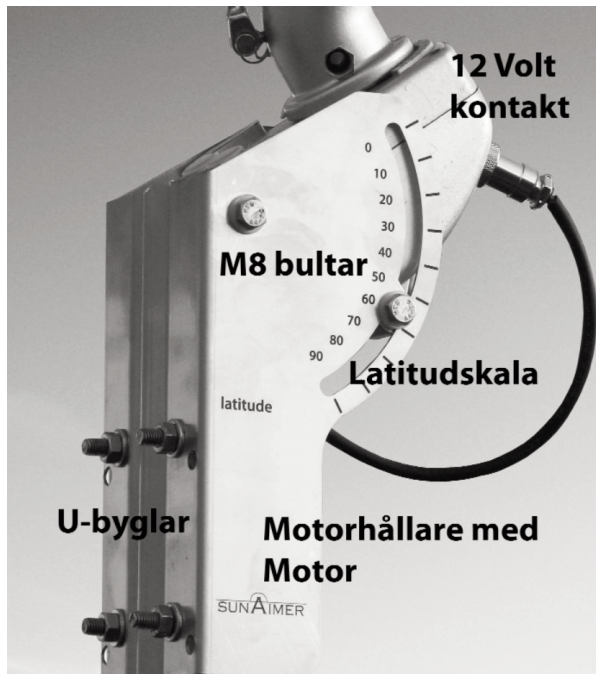

Bild 5

Inställning första gången.

När Sunaimer med U-balk är monterad och klar enligt installationsanvisningarna:

1. Invänta ett tillfälle då du ser solen.
2. Lossa lite på de fyra skruvarna som håller motorn. Ställ in aktuell latitud på latitudskalan. Kolla på Google Earth eller Eniro. Eller titta på den förenklade kartan på sista sidan. **Bild 6**.
Ställ in på 1 grad när. Exempelvis Ystad 55 ° , Göteborg 57 ° , Stockholm 58 ° , Luleå 65 ° . Skruva åt de 4 skruvarna ordentligt.

Bild 6

3. Vrid på vantskruven för att ställa in solhöjden. Du kan kolla med skalan på gaveln. Det stora hålet är midsommar. Det lilla hålet är julafton. Mellanhålet är 20 mars eller 20 september. Ställ in dagens datum ungefär. **Bild 7.**

Bild 7

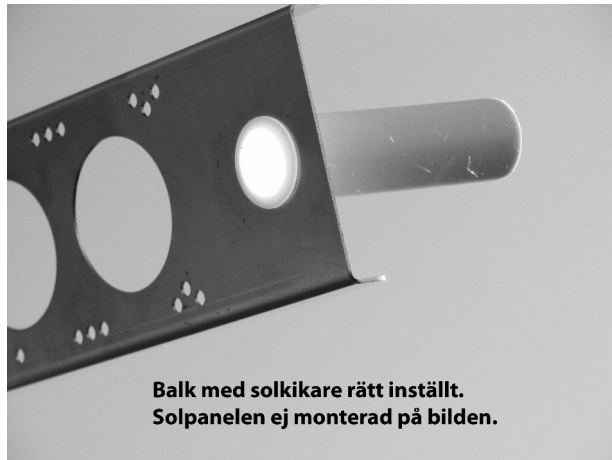
Kalibrera Sunaimer

4. Nu skall du kalibrera Sunaimer. Sätt i strömkontakten. Nu blinkar en röd diod 2 gånger. Antalet berättat viken programversion som Sunaimer är laddad med. Röd står för 10-tal och grön står för 1-tal. (2 röda blinkning och 4 gröna betyder alltså programversion 24). Därefter söker Sunaimer upp sitt söderläge. När Sunaimer har stannat står den i söderläge och är kalibrerad. Rörelsen kan ha varit så liten att du inte märkt den. Det böjda röret pekar nu åt söder. **Bild 8.** Den röda och gröna knappen blinkar. Under etiketten med V och Ö ligger mikrobrytare. Brytarnas rörelse är 0.5 mm. Du måste trycka på en av knapparna 2 sekunder för att Sunaimer skall starta. Knapparna släcks.
5. Nu skall du söka upp solen med V eller Ö knappen. Kör tills du ser solen i solkikaren. V går mot väster och Ö går mot öster. **Bild 8.** I och med att du gjort detta har du satt den inbyggda klockan rätt.

Bild 8

6. Du kan justera klockan när du vill. Du skall göra det på dagen då det är ljust. Den inbyggda kvartsklockan är dock noggran så det är inget du behöver göra varje månad, knappast varje år
7. Det kan hända att du ser ett litet fel på den vertikala inställningen i solkikaren någon förmiddag. Gör inget åt detta. När Sunaimer står i söder ruckar klockan sig automatiskt varje dag. Ser du ett fel efter klockan 2 på dagen kan det bero på att själva motorfästet har glidit på den vertikala stången. Speciellt om det blåst mycket. Justera och dra åt skruvarna bättre. Om Sunaimer är monterad på båt (eller husbil) kan du justera med nordhandtaget.

Bild 9

8. När solen står rätt i sidled kan du slutjustera solhöjden med vantskruven. Vrid tills solen helt täcker plastskivan. **Bild 9** visar en perfekt inställning. **Bild 10** visar när du har fel i höjd och/eller sida. Observera. Vantskruven skall vara centrerad. Lika mycket gängor på båda sidor. Om inte, lossa vid böjda röret och justera samt montera vantskruven igen.

Allt är klart. Sunaimer kommer nu att följa solen. Den rör sig $\frac{1}{4}$ grad varje minut. När solen går ner, stannar Sunaimer. (Eller när den nått mjukvaruändläget). Den står still i 60 minuter. Backar sedan tillbaka till ett ungefärligt morgonläge. Sunaimer stannar först när solkikaren står ungefär horisontellt en vanlig dag. Gäller både morgon och kväll. Sunaimer står still och inväntar soluppgången. Då startar Sunaimer igen och följer solen.

Efter några veckor så ser du att solen inte står helt rätt i solkikaren i höjddled. Då kan du åter justera vantskruven om du vill.

På sommarmånaderna (och vintermånaderna) händer väldigt lite med solhöjden så i praktiken behöver du inte röra vantskruven dessa månader.

Så länge du ser lite av solen i solkikaren så är allt OK.

Montera solpanelen.

Nu kan du montera solpanelen på U-balken. Antingen kan du sticka på solpanelen på det redan monterade "böjt rör och balk"-paketet (ganska enkelt) eller så kan du montera bort röret från Sunaimer först och därefter montera hela paketet med solpanelen monterad.

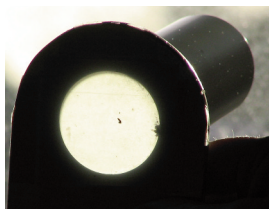
Se till att solpanelens matningskabel är tillräckligt slack för att panelen skall kunna röra sig, ± 300 grader relativt söder.

Solkikaren.

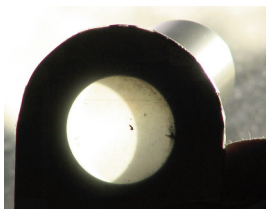
Solkikaren gör att du kan kontrollera noggrannheten när du vill. Man kan säga att så länge du ser lite av solen i solkikaren så är allt ok, men helst skall du se hela solen. Solkikaren har en mattskiva så du tittar inte på solen direkt. Titta lite snett mot solkikaren.

Tips.

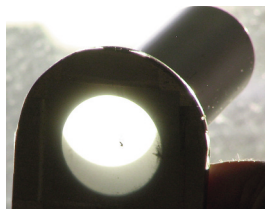
Ibland står Sunaimer i ett läge så att du inte ser solkikarens mattglas-skiva. Då kan du istället titta på skuggan som bildas av solkikaren mot balken. När allt står rätt ser du ingen skugga!

Perfekt höjd och sida

Justera V eller Ö

Justera vantskrøv

Bild 10

WARNING. Titta aldrig direkt in i solen med ett oskyddat öga! Titta lite snett mot solkikaren.

När Sunaimer är monterad och fungerar.

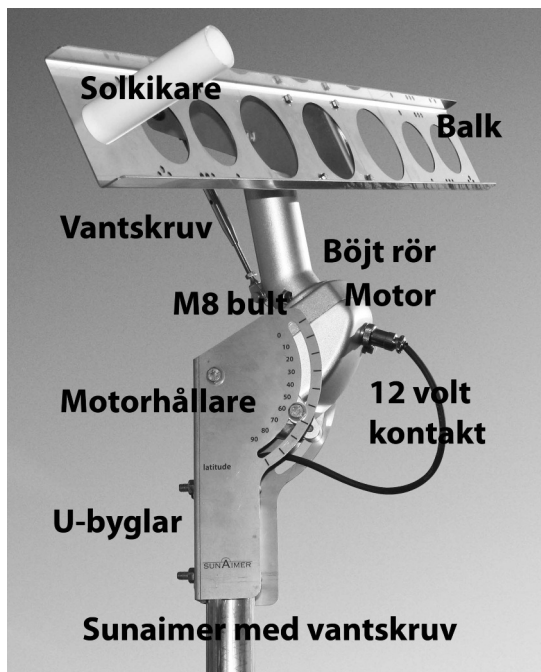
Daglig drift.

Så länge strömmen är på till Sunaimer-motorn kommer den inbyggda klockan att gå rätt och allt fungerar enligt ovan.

Tips.

Låt Sunaimer alltid stå på. Den drar mindre än en halv watt.

Skulle du av någon anledning bryta strömmen till Sunaimer antingen av misstag eller för att batterispänningen har blivit för låg får du starta upp Sunaimer igen. Sunaimer söker upp söder och röd/grön diod blinkar. Tryck på valfri knapp 2 sekunder och Sunaimer startar. Ställ in Sunaimer mot solen.

Bild 11

Sunaimers dioder och deras betydelse.

Sunaimer har två dioder, en röd och en grön. Vid uppstart tänds den röda dioden och blinkar 2 ggr. Därefter blinkar den gröna dioden. Röd står för 10-tal och grön för ental. Ex 2 röda = 20. 2 röda och fyra gröna = 24.

Därefter går Sunaimer till söderläge och stannar där.! Röd och grön knapp blinkar. Tryck på röd eller grön knapp någon sekund. Knapparna släcks och Sunaimer är igång. Ställ in den mot solen. Vid drift blinkar grön diod (röd på södra halvklotet) varje minut.

Skulle röd diod blinka under gång har Sunaimer kolliderat med något hinder och stannat. Undersök varför och ta bort orsaken. Tryck därefter på röd knapp och Sunaimer startar upp igen .

Har du satt in ett mjukvarumässigt ändläge tänds röd diod när solpanelen nått ditt och lyser fast tills kvällsmörkeret

Vid kvällsmörker blinkar röd och grön diod en timma. Därefter går Sunaimer tillbaka till morgonläget och inväntar solen.

Hur fungerar Sunaimer?

Funktion och drift:

Sunaimer fungerar genom att man ställer in jordaxelns lutning på den aktuella positionen där man befinner sig, samt justerar aktuell datumvinkel. Datumvinkeln är beroende på årstid. Den är minus 23.5 grader den 20 december (vintersolstånd) och plus 23.5 grader den 20 juni (sommarsolstånd). Den är 0 grader den 20 mars och 20 september. (Ungefärliga datum.)

Det går att ställa in datumvinkeln med hjälp av en skala på solfångaren, men det är bekvämare att använda solkikaren. Genom att Sunaimer har en 24-timmars klocka med motor monterad på den jordaxel-lutande axeln kommer solpanelen att vara riktad 90 grader mot solen (rätt mot solen) alla dygnets timmar, men vi har valt att stanna Sunaimer på natten. Den inbyggda klockan stannar dock inte. Klockan är kvartsstyrd och har nödvändig precision. På dagen rör sig Sunaimer-motorn cirka 1 gång i minuten. En grön diod tänds när motorn går. (På södra halvklotet tänds en röd diod)

När solen försvunnit på kvällen står Sunaimer still i 60 minuter. Därefter går Sunaimer tillbaka till sitt morgonläge. Under denna timme blinkar röd och

grön diod samtidigt.

Efter någon vecka ligger Sunaimer cirka 1/4 grad fel i höjddled på grund av att datumvinkeln ändrat sig beroende på jordens vandring runt solen. Justera med vantskruven cirka ett kvarts varv. Kolla med solkikaren. För er som använder Sunaimer året runt finns en tilläggsprodukt, solhöjdsmotorn.

Datumvinkel

Monteras Sunaimer på land behövs ingen norrpil. (Sommarstugan flyttar nog inte på sig). Däremot kan det vara praktiskt att ersätta vantskruven med en solhöjdsmotor, **Bild 15**. Datuminställningen sker då automatiskt och Sunaimer kan monteras exempelvis på ett tak utan någon tillsyn. Allt går automatiskt. Du får alltid maximalt utbyte av din solpanel, året runt. Solhöjdsmotorn justerar datumvinkel en gång var 2-5 dag vid 12-tiden.

Mobila enheter, Latitud.

När du har seglat (kört) i syd-nord riktning eller kontrakurs något dygn eller två eller kört mer än 15 mil med din bil i samma riktning, är det dags att justera motorlutningen, dvs. ställa in ny latitud. Lossa på skruvarna och ställ in den nya latituden. Solstativet fungerar på alla jordens positioner. Seglare i Sverige behöver nog inte göra en sådan justering överhuvudtaget. De flesta håller sig inom ett latitudsträck. Husbilar kör nog längre. Exvis upp till norrland eller söder över.

Storm, snabba båtar eller husbilar.

Sunaimer klarar paneler upp till 1,4 m² och upp till styv kuling. Blåser det mer eller du kör snabb motorbåt, alternativt husbil, bör du montera ned panelen och ta den under däck eller in i husbilen. Du lossar endast den genomgående bulten på det böjda röret och proceduren tar någon minuter. När du tagit bort bulten kan du behöva bända lite med en kraftig skruvmejsel för att snabbt få loss panelröret från motorfästet. Stativet med Sunaimer kan bli kvar utan några som helst problem. Solpanelen placeras i en koj eller bädd. När du monterar tillbaks Solpanelen behöver du inte göra något ny inställning. Sunaimer motorn har ju gått hela tiden. **Bild 5**.

När solen står i söder är klockan olika mycket beroende på var du befinner dig. Maila Sunaimer din position så talar vi om vad som gäller för dig. Här några exempel:

Göteborg: 12:26, Stockholm 12:18, Luleå 12:18, Östersund 12:37 Oslo 12:35, Bergen 12:57 Helingfors 12:57. Lägg till 1 timma när sommartid gäller.

Ställ in mjukvaru ändläge.

Ställ in ett eget mjukvaruändläge om din installation kräver ett sådant. Kanske när du befinner dig på latitud 62 eller högre. Sunaimer kommer då inte att gå längre än vad du bestämt. När du kopplar in 12 volten håller du samtidigt nere den röda knappen (Ö) och håller den nere till grön knapp tänds (någon sekund).

Sunaimer går till söderläget, röd och grön diod tänds. Du aktiverar genom att rycka in valfri knapp, men istället för att starta som vanligt tänds den röda knappen (Ö).

Kör nu med den gröna knappen (V) tills Sunimer nått det läge som du vill ha som absolut maxvärde oavsett solnedgången. Tryck därefter på den röda knappen (Ö) och programmeringen är klar. Vänta några sekunder. Backa därefter med Ö-knappen tills du funnit solen. Allt är klart. Ändläget gäller även motsvarande morgonläge.

Sunaimer minns mjukvaruändläget även när du startar om Sunaimer.

Vill du ta bort mjukvaruändläget så trycker du på Ö-knappen direkt efter Sunaimer gått till söderläget. (utan att trycka på den gröna V-knappen).

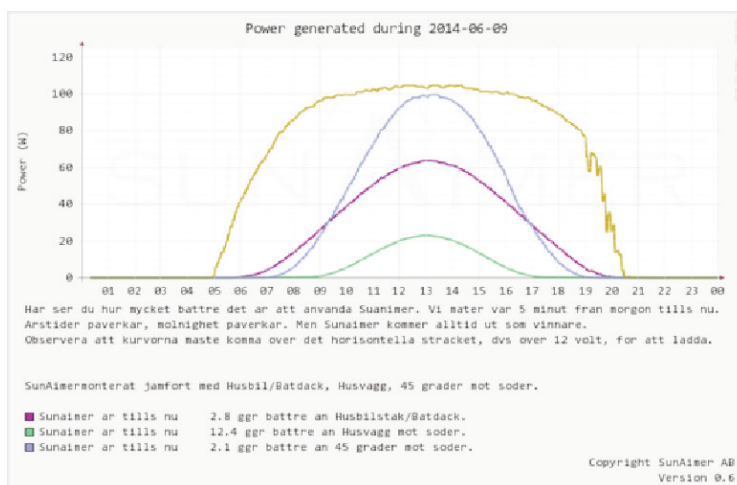
Sammanfattning.

Bild 12 visar idén med Sunaimer. Grafiken visar situationen mitten av juni i Stockholm:

- Solen går upp klockan 05:00. Sunaimer pekar mot solen och solpanelen börjar generera el.
- Först vid 08 tiden kommer en fast monterad panel att generera el. Innan dess befinner sig ju solen bakom solpanelen.

- Klockan 18:15 slutar en fast monterad panel att generera el.
- Sunaimer med panel kommer att peka mot solen till solnedgången klockan 21:45 och genererar naturligtvis el tills dess. På bilden skuggas solen av något från 20:30.

Ju mer norr över man kommer, desto större blir skillnaden mellan en panel monterad på Sunaimer och en fast monterad panel. Man kan säga att i princip motsvarar ytan som begränsas av den orange randen den mängd el som Sunaimerlösningen genererar och den blå den mängd el som den fasta panelen genererar. Skillnaden är normalt mellan 2 och 3 ggr.

En dag med sol hela dagen. Gula ytan visar en Sunaimermonterad panel. Blå ytan, en fast monterad panel mot söder i 45 grader. Orange, en panel monterad på ett båtdäck. Grön, en panel monterad på en södervägg.

Ytan representerar den mängd el man får underdagen.

Sunaimer är överlägsen.

Bild 12

Teknisk information.

Motorn som driver Sunaimer i sidled utsätts naturligtvis för stora krafter ibland. Skulle det uppstå glapp i växellådan (snäckväxeln) efter ett antal års användning så finns en justermöjlighet inbyggd i växellådan. Denna bör utföras av Sunaimer.

I motorenheten finns ett elektronikkort. Detta kort har en microprocessor med långtidsminne. Detta minne minns de kalibreringslägen som systemet behöver för att fungera.

Skulle en störning, blixtnedslag eller liknande störa minnet kan du göra en ny kalibrering.

Koppla bort strömmen från Sunaimer så nollställer du kretskortet. Koppla in strömmen igen och Sunaimer ställer in sig till söder. Röd och grön knapp blinkar. Starta Sunaimer genom att trycka någon sekund på valfri knapp. Knapparna släcks och du kan söka upp solen med knapparna, MEN har du SOLHÖJDSMOTOR kalibrerar den sig först (går till vinterläge och återvänder till föregående solhöjdsvärde. Detta kan ta ett antal minuter. Därefter söker du upp solen med V och eller Ö knappen och sedan justerar du solhöjden om det behövs.

Elektronikenheten har inget batteri inbyggt utan använder båtens batteri. Du behöver alltså inte oroa dig över att elektroniken har ett dåligt batteri.

Sunaimer har ett inbyggt testprogram. Skulle du få problem kan du med hjälp av en sevicetekniker per telefon troligen se vad som är fel.

Vid eventuella problem eller frågor ring

Sunaimer AB, tel +46 31 7412660

Eller maila info@sunaimer.se

hemsida: www.sunaimer.se

Vanliga frågor.

1. Följer Sunaimer solen även när det är mulet?

Ja. Sunaimer behöver inte "se" solen för att följa den. Skulle det däremot vara mycket mörkt ute på dagen, mindre än 40 lux, (åskmoln, solförmörkelse) stannar Sunaimer. När det blir ljusare "springer" Sunaimer ikapp solen igen.

2. Ibland startar Sunaimer efter solens uppgång på morgonen?

Sunaimer stoppar och startar med hjälp av en fotocell, placerad under Ö-knappen. Är det mörka moln på morgon eller kväll så startar och stoppar Sunaimer tidigare eller senare, men "springer" alltid ikapp solen när den syns.

3. Går Sunaimer på natten?

Nej. Sunaimer stannar när det blir mörkt. Står stilla cirka 60 minuter, går därefter till morgonläget och stannar. Detta för att inte störa nattsömnerna vid soluppgången i båten, bilen eller stugan.

4. Vad händer när jag seglar. Då kommer ju norr att ändra sig hela tiden?

När du seglar och ändrar kurs använder du norrpilen för att ställa in norr igen efter det du ändrat kurs. Du vrider den så att du ser solen i solkikaren igen. Detta är samma sak som att ställa norrpilen mot norr. När du seglar ändrar du inte kurs hela tiden. Under ett seglingspass på en 3 till 4 timmar ändrar du huvudriktning endast ett fåtal gånger. Så länge lite av solen syns i solkikaren är allt OK.

5. Vad händer när jag ligger för ankar?

Se punkt 10 nedan.

6. Har Sunaimer ett inbyggt batteri?

Nej. Sunaimer använder sig av förbrukningsbatteriet. Sunaimer drar mycket lite ström, (Mindre än en ½ watt) men det är praktiskt att använda ett yttre batteri. Du får inga krångel med inbyggda gamla batterier. Observera att Sunaimer skall vara monterad direkt på båtens batteripoler!

7. Det finns en vantskruv på Sunaimer. Behöver man justera med den?

Vantskruven justerar solhöjden. Dvs den ändring i solhöjd som beror på att jorden snurrar runt solen. På sommaren är solhöjdsändringen mycket liten (± 5 grader) så du behöver inte justera vantskruven om du inte vill vara petnoga. Samma sak gäller på vintern, men då är det ju inte mycket sol.

8. Hur ofta behöver du justera latituden?

Normalt inte alls på sommaren. Vi semesterseglare håller oss oftast inom ett skalstreck hela semestern. Seglar du kontinuerligt söder över mot exempelvis medelhavet, får du kanske göra en justering vart annat dygn.

9. När båten lutar så ändras ju vinkeln mot solen?

Så länge du ser en liten strimma av solen i solkikaren så är felet mindre än 15 grader. Detta innebär en energiförlust på cirka 3%. Försumbart.

10. Om min båt har en boj som hemmahamn, vad gör jag då?

Ställ Sunaimer i söderläge genom att ta ur strömkabeln och sätta in den igen. Väl i söderläge tar du ut strömkabeln och låter den vara ute. Lossa de 4 bultarna för latitudinställning. Justera latituden så att solpanelen ligger horisontellt. Du får nu mindre effekt från panelen men den är oberoende av riktning. När du seglar igen får du reversera förloppet. Dvs ställ in din originallatitud igen. Starta om Sunaimer. Ställa in den mot solen igen. När solpanelen står så kan det vara lämpligt att använda storfallet som stöd. Montera en ögla i ändan närmast masten på solpanelen och gör fast fallet där.

11. Kan jag använda Sunaimer året runt och exempelvis på land?

Naturligtvis. Då bör du justera vantskruven 2 eller 4 gång per år för att kompensera för solhöjdsändringen. Kan du inte det för att Sunaimer är monterat på ett tak eller för att du är borta flera månader kan du köpa till en solhöjdsmotor. Du ersätter då vantskruven med denna motor och systemet kommer att fungera helt automatiskt året runt.

12. Varför skall jag ha en Sunaimer överhuvudtaget. Kan jag inte köpa till fler solpaneler istället?

Det är i alla lägen bättre med en Sunaimer. Mest ekonomiskt är det om man monterar en 80 watts panel eller större på Sunaimer. Energivinsten är mer än 100%. Dessutom sparar du plats. **Bild 12.**

13. Är det inte en massa inställningar att göra med Sunaimer?

Nej, inte alls. När du startar upp systemet första gången måste du ställa motorn i norrläge samt ställa in solpanelen mot solen med solkikaren. Därefter gör du i princip ingenting. Allt fungerar automatiskt hela sommaren. Undantag är när du seglar. Då får du justera norrpilen en 3-4 gånger per segling. När du kommit till ny hamn eller kört din husbil till en ny plats får du justera solpanelen igen.

14. Vad händer om Sunaimer krockar med något. Exempelvis ett vant?

Sunaimer stannar när motorn blir för hårt belastad. Den röda dioden blinkar . Du får själv rätta till felet om du ser något. Tryck på Ö knappen så startar Sunaimer igen. Gör du inget så försöker Sunaimer själv var 20 minut. Alternativt , gör Sunaimer strömlös och koppla in den igen. Då startar Sunaimer upp och går mot söder. Gör det när klockan är söder så slipper du gå upp på taket.

15. Vilka solpaneler kan jag använda?

I princip alla sorter. Totala ytan bör inte överstiga 1,4 kvadratmeter. Vi föreslår max 150 watt på en båt.

16. Skall inte klockan vara 12 (sommartid 13) när solen står i söder?

Inte på alla platser. Man har ju infört tidszoner och sommartid för att underlätta kommunikation mellan länder, vilket innebär att solens söderläge kan uppträda mellan cirka 11:00 och 14:00 beroende på var du befinner dig. När solen står i söder är klockan olika mycket beroende på var du befinner dig.

Se exempel på latituder på sista sidans karta.

Felsökning.

1. Sunaimer står still i söder.

Det kan ha varit ett tillfälligt (glapp) strömavbrott mellan Sunaimer och batteriet. När strömmen kom tillbaka gick Sunaimer till söder trots att solen stod någon annanstans. Röd/grön knapp blinkar. Starta upp genom att trycka någon sekund på grön eller röd knapp. Ställ in Sunaimer mot solen.

3. Sunaimer är inte riktad mot solen i sidled.

Kontrollera att Sunaimermotorn är riktad mot söder. En mycket stark vind kan vrida solhöjdsmotorn runt stolpen.

4. Sunaimer är inte riktad mot solen i sidled, men Sunaimermotorns hållare står rätt.

Justera med knappen V eller Ö tills du ser solen i solkikaren igen. Efter klockan 14 på dagen.

5. Sunaimer är inte riktad mot solen i höjddled.

Justera med vantskruven.

6. Sunaimer står rätt vid middagstid men visar fel morgon och kväll.

Antingen så står inte den vertikala stängen helt vertikalt eller så har du ställt in fel latitud. Justera.

7. Sunaimer startar inte upp efter det jag kopplat in 12V kontakten.

Kontrollera att säkringen är hel och att det kommer fram spänning i kontakten. Kolla också att batterispänningen inte är under 10 Volt. Kontrollera att polariteten är rätt på kontakten.

8. Solhöjdsmotorn har en röd och grön diod tänd.

Solhöjdsmotorn har mött ett hinder och motorn kopplats bort. Sunaimer går dock vidare. Gör Sunaimer strömlös och koppla på strömmen igen. Nu kalibreras allt. Sunaimer går till söderläge, men solhöjdsmotorn ställer in sig rätt.

Montage ideer

Mobila enheter som segelbåtar och husbilar måste göra installationen så att de lätt kan vrida Sunaimermotorn mot norr-söder igen efter det de förflyttat sig. Segelbåtar som seglar längre sträckor vill också kunna ladda under gång.

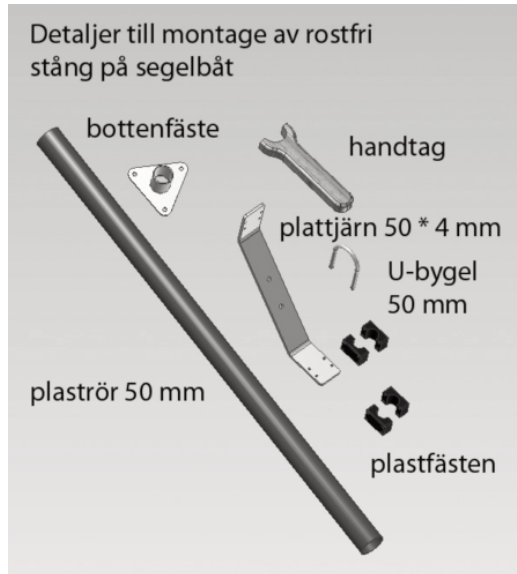
Här följer en beskrivning på en lämplig metod för att åstadkomma detta.

Segelbåtar:

Montera det vertikala röret som håller Sunaimer så att det lätt är vridbart.

Använd ett 45/50 mm plaströr (standard i sanitetsbranschen) och en rostfri fot att trä stålrör och plaströr över. Foten placeras på en ädelträplatta som anpassas till däckets.

Cirka 75 cm upp på plaströret sätter du en 50 mm bygel som monteras på ett cirka 40 cm rostfritt bandjörn. Detta järn anpassas till relingen och fästes i relingen med lämpliga byglar. Sista steget är att montera ett handtag på stålröret, en norrpil. Genom att spänna den 50 mm bygeln lagom mycket, kan man lätt vrida Sunaimer vid behov. **Bild 14.**

Bild 13

Har man kört igång sin Sunaimer och befinner sig på kurs, vrider man norrpilen tills man ser solen i kikaren. Allt är klart. Gör man en större kursändring, vrider man på den igen. Väl i hamn och förtöjd vrider man åter på norrpilen tills man ser solen i kikaren.

Bild 14

Snabba motorbåtar plockar ner solpanelen under gång. Detta sker genom att lossa en skruv. Solpanelen placeras i en koj under färd.

Husbilar, husvagnar.

Här är problemet liknade. Skillnaden är att man inte använder Sunaimer och solpanelen när man kör. Solpanelen kan lätt monteras ned med en skruv. Solpanelen placeras i en säng eller i garaget under färd. Sunaimer förblir monterad och kommer att sticka upp cirka 40 cm över taket. **Bild 2.**

Montaget av Sunaimer blir liknade som för båtar. Här behöver man inte ett handtag utan kan vrida solpanelen genom att ta tag i den.

Väl framme monterar man fast solpanelen på Sunaimer samt vrider in den så att man ser solen. Allt är klart och Sunaimer följer solen.

Solhöjdsmotorn SH-1. (Kräver Sunaimer SA-2)

Använder man Sunaimer året runt samt placerar den så att den är svåråtkomlig kan det vara lämpligt att komplettera med en solhöjdsmotor. Solhöjdsmotorn ersätter vantskruven och kommer att styras av Sunaimers elektronik. En kabel förbinder Sunaimer med solhöjdsmotorn. **OBS. Kabeln skall vara inkopplad innan du kopplar på spänningen på Sunaimer.**

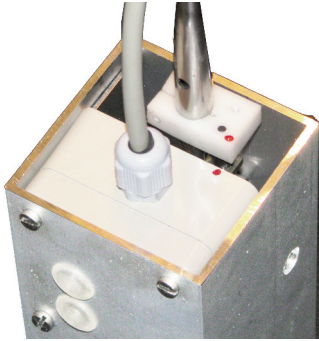
Observera också att skruvarna till solhöjdsmotorn inte får vara för hårt åtdragna. Detta gäller också axeln som solpanelen snurrar runt. **Bild 16.**

Även solhöjdsmotorn kalibreras vid uppstart av Sunaimer. Efter det Sunaimer funnit söder rör sig solhöjdsmotorn 2 varv. Röd diod blinkar. Sedan går den till kalibreringsläget (midsommar). Därefter till senast registrerat läge. Proceduren tar ett antal minuter. När den stannat kan du efterjustera med Solhöjdsmotorns knappar U och N.

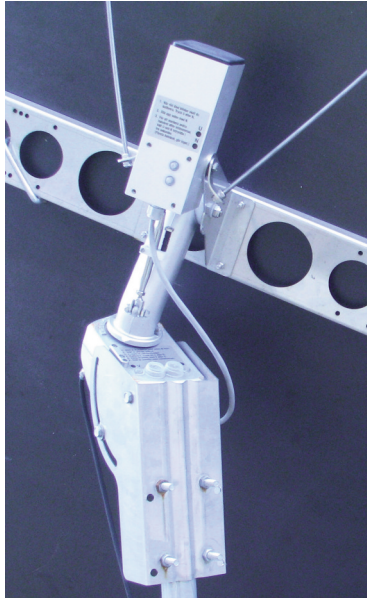
Verkar något gå fel under denna procedur kan du avbryta genom att ta ur 12 volt kontakten.

Bild 15

OBS. Om du av någon anledning lossat vantskruven så kontrollera att magneten på vantskruven är på samma sida som den röda pricken på plastlådan.

Bild 16

VÅR ELLER HÖST

När Sunaimer levereras står solhöjdsmotorn i vårläge. (nyår - midsommar). Startar du upp den under hösten (midsommar - nyår) trycker du in V kappen när du kopplar in 12 volten. En röd diod tänds och förblir tänd 10 sekunder. Grön = vårläge. Röd = höstläge. Allt är klart. Fortsätt med kalibrering som vanligt. Solhöjdsmotorn går sedan automatiskt och du behöver inte tänka på den mer. Den kommer att byta årstid automatiskt. Skulle Solhöjdsmotorn stå i höstläge togglar den till vårläge. (Grön lampa tänds.)

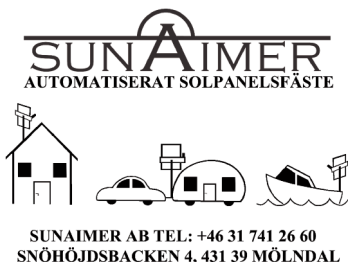
SÖDRA HAVKLOTET.

Om du seglar söder om ekvatorn så måste du berätta detta för Sunaimermotorn. Tryck på V och Ö knappen kort samtidigt när Sunaimer är på. Händer inget så upprepa tryckningen snabbt några gånger. Plötsligt tänds den röda dioden 10 sekunder och Sunaimer har ställt om sig till södra hemisfären.

Du skall nu vrida Sunaimer 180 grader. Dvs pilen på Sunaimer skall peka åt söder. Allt är nu som vanligt fast tvärt om.

När du passerat ekvatorn igen trycker du åter på V och Ö som ovan. Plötsligt tänds den gröna dioden 10 sekunder och du är på norra halvklotet. Vrid Sunaimer 180 grader igen.

OBS. Mjukvaruläget fungerar ej på södra halvklotet. Behövs dessutom inte. Sällan seglar man länge än latitud 50 där.

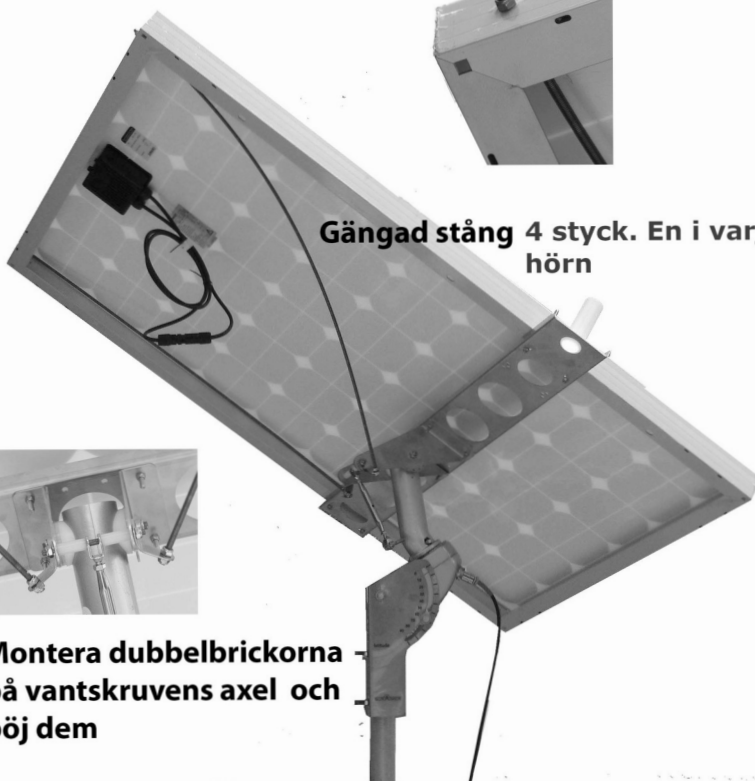
M6 gängade stänger som förstärkning mellan solpanel och Sunaimer vid större paneler. (80-125 watt)

Bild 17

Paneler större än 100 watt bör ha 4 stödstänger monterade. En stång till varje hörn. Skruva inte åt bultarna i Solhödsnotorn för hårt. Allt rör sig ju runt denna punkt. Lås gärna med låslack istället. Låslack finns i olika hårdhetsgrader. Använd den som gör det möjligt att skruva upp bulten igen.

Borra hål i solpanelens ram

Gängad stång 4 styck. En i varje hörn

Montera dubbelbrickorna på vantskruvens axel och böj dem

